

Bijlagen bij toelichting

Bijlage 2

Archeologisch onderzoek RAAP

RAAP-NOTITIE 5305

Plangebied Duinweg 95 te Mitsland

Gemeente Terschelling

Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: Frysko adviseurs

Titel: Plangebied Duinweg 95 in Mitsland, gemeente Terschelling; archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek

Status: versie 1.0

Datum: april 2016

Auteur: drs. T.A. van den Bergh

Projectcode: TEDU

Bestandsnaam: NO5305_TEDU

Projectleider: drs. T.A. van den Bergh

Projectmedewerker(s): drs. K. Anderson

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 399382210

Bewaarplaats documentatie: RAAP Noord-Nederland

Autorisatie: drs. J.L. van Beek

Bevoegd gezag: Gemeente Terschelling

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

Internet: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2016

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Administratieve gegevens.....	4
1.2 Aanleiding en doelstelling.....	4
2 Bureauonderzoek.....	5
2.1 Methode.....	5
2.2 Geomorfologie, bodem en AHN.....	6
2.3 Archeologische gegevens.....	6
2.4 Huidige en toekomstige situatie.....	6
2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting/advies.....	7
3 Veldonderzoek.....	8
3.1 Methode.....	8
3.2 Resultaten.....	8
4 Conclusies en aanbevelingen.....	9
4.1 Conclusies.....	9
4.2 Aanbevelingen.....	9
Literatuur.....	10
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen.....	10

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

Type onderzoek:	Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterend booronderzoek)
Bevoegde overheid:	Gemeente Terschelling
Onderzoekskader:	bestemmingsplanwijziging
Vigerend archeologisch beleid:	middelhoge verwachting; ingrepen tot 2500 m ² zijn vrijgesteld van onderzoek.
Datum veldonderzoek:	8 april 2016
Naam plangebied:	Duinweg 95
Plaats:	Mitsland
Gemeente:	Terschelling
Provincie:	Fryslân
Oppervlakte plangebied:	0,76 hectare, waarvan circa 0,49 hectare voor onderzoek in aanmerking komt.
Kaartblad topografische kaart:	5A
Centrumcoördinaten (X/Y):	174.270/600.200
Afbakening onderzoekszone:	straal van 300 m rondom het plangebied
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer:	399382210

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. Ten behoeve van de bestemmingsplanwijziging is daarom op basis van de gemeentelijke richtlijnen een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. Doel van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het plangebied. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang en dient te worden onderzocht of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn. Indien dit het geval is moet worden getracht een indruk te krijgen van de aard, omvang, diepteligging, datering en kwaliteit (gaafheid en conservering) hiervan.

1.3 Onderzoeksvragen

- Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?
- Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
- Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
- Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om op basis van verschillende bronnen inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop der tijd heeft achter gelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Recente tijd		1945	
Nieuwe tijd	C	1850	
	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat B	1250	
	Laat A	1050	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	900
		C: Karolingische tijd	725
		B: Merovingische tijd	525
		A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
Jong A		35.000	
Midden		250.000	
Oud			

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2.2 Geomorfologie, bodem en AHN

- *geomorfologie ontleend aan het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS3)*: het plangebied ligt in zone die bestempeld is als ingesloten strandvlakte (code 2M40).
- *bodem ontleend aan ARCHIS3*: het plangebied bevindt zich in een gebied met vlakvaaggronden met leemarm en zwak lemig zand (code Zn21) en moerige bovengrond op zand (code vWz).
- *Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl>)*: op het AHN is te zien dat het maaiveld in het plangebied rond de 1 m +NAP ligt. Het ontbreken van microreliëf wijst mogelijk op egalisatie in het verleden. Het maaiveld direct ten westen en oosten van het plangebied ligt min of meer op dezelfde hoogte. Het plangebied bevindt zich in zijn geheel enkele decimeters lager dan het gebied direct ten noorden ervan. Ten zuidenwesten van het plangebied ligt het maaiveld ongeveer een halve meter lager. Waarschijnlijk is het gebied ten noorden van het plangebied opgehoogd ten behoeve van bewoning.

2.3 Archeologische gegevens

- *Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Veenstra, 2010)*: voor het plangebied geldt een middelhoge verwachting.
- *Bekende archeologische monumenten en vindplaatsen volgens het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS3) in een straal van 300 m rond het plangebied*: geen
- *eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS3*: in de omgeving van het plangebied heeft wel eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden, maar de betreffende rapporten konden niet worden geraadpleegd.

Voor het onderzoek naar de historische situatie is gebruik gemaakt van diverse historische en topografische kaarten en de Kadastrale Minuut uit 1812 (zie <http://www.hisgis.nl>, <http://www.frieslandopdekaart.nl> en <http://www.topotijdreis.nl>).

- *historisch gebruik*: het gebied waarin het plangebied ligt is volgens het historische en topografische materiaal altijd in gebruik geweest als grasland. Op de kadastrale kaart van rond 1830 loopt een oost – west georiënteerde sloot, deze sloot is op de kaart van 1932 nog zichtbaar. Op de kaart topografische kaart uit 1955 – 65 is deze sloot verdwenen, tussen 1932 en 1955 – 65 moet deze sloot dus zijn gedempt.
- *consequentie voor de archeologie (verwachting, verstoringen, resten van historische bebouwing)*: onbekend

2.4 Huidige en toekomstige situatie

- *huidig gebruik*: grasland
- *toekomstig gebruik*: het plangebied zal worden ingericht als camping. Hierbij zullen grondwerkzaamheden tot maximaal 1 m -Mv plaatsvinden ten behoeve van eventuele bebouwing, nutsvoorzieningen (zoals riolering), paden en sloten.

- consequentie voor de archeologie (verstoring, methodiek veldonderzoek): het huidige gebruik als grasland heeft waarschijnlijk geen effect op eventueel aanwezige archeologische waarden, maar het toekomstige gebruik mogelijk wel.

2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting/advies

- *archeologische verwachting*: volgens de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Terschelling (Veenstra, 2010) ligt het plangebied in een zone met een middelhoge verwachting.
- *gespecificeerde archeologische verwachting*: op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied archeologische vindplaatsen uit de periode Middeleeuwen-Nieuwe tijd voorkomen. Dergelijke vindplaatsen kunnen zowel vanaf het maaiveld als onder de verstoorde top laag/bouwvoor worden aangetroffen. Ook kunnen ze zich op enige diepte in het zand bevinden, indien er na de eventuele bewoning overstuivingen hebben plaatsgevonden. Eerstgenoemde vindplaatsen zullen deels zijn verstoord en hebben waarschijnlijk een slechte conservering. Eventuele vindplaatsen op enige diepte kunnen gaaf zijn (niet-verstoord) en hebben waarschijnlijk een gemiddelde conservering. Een archeologische laag of een relevant archeologisch niveau is bijvoorbeeld te herkennen aan een laag of niveau met archeologische indicatoren, een oud loopvlak, een humeus en/of verrommeld niveau of een niveau met bodemvorming.
- *archeologisch advies*: volgens de gemeentelijke en provinciale richtlijnen (FAMKE: Friese Archeologische MonumentenKaart Extra; <http://www.fryslan.nl/famke>) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek noodzakelijk. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is voor het noordelijk deel van het plangebied (ca. 4900 m²) een karterend onderzoek 2 nodig (6 boringen per ha met een minimum 6 boringen per plan voor plangebieden groter dan 2500 m²). In het zuidelijk deel van het plangebied is ook voor deze periode geen onderzoek noodzakelijk.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een karterend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van het vigerend gemeentelijk archeologiebeleid.

- *positie boringen*: min of meer gelijkmatig verdeeld over het plangebied
- *gebruikt boormateriaal*: zandguts met een diameter van 2 cm
- *totaal aantal boringen*: 6
- *minimaal geboorde diepte*: 1,3 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,6 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten
- *Z-coördinaten boringen gemeten met*: AHN

3.2 Resultaten

Bodemopbouw

De laagopeenvolging (lithologie) en interpretatie (lithogenese) in het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De top bestaat uit een 0,2 tot 0,6 m dikke bouwvoor/verstoorde laag (grijsbruin, zwak siltig, matig humeus en matig fijn zand).

Onder de bouwvoor/verstoorde laag bevindt zich een 0,2 tot 0,38 m dikke laag geelgrijs tot lichtgrijs zand (zwak siltig en matig fijn) soms met plantenresten. Dit zand maakt waarschijnlijk deel uit van de natuurlijke ondergrond en betreft een overstuivingslaag (duin). De datering van deze overstuiving is onbekend.

Onder dit zand bevindt zich rietveen (bruin tot bruingrijs), de top is zwak zandig en de basis is vaak amorf. De dikte van dit rietveen is 0,45 tot 0,7 m. Het rietveen is in een natte, relatief rustige periode gevormd.

In de boringen 1 t/m 4 is onder dit veen een laagje klei aangetroffen (bruingrijze, zwak siltige, matig slappe klei met plantenresten) met een dikte van 0,02 tot 0,08 m.

Onder dit kleilaagje en in de boringen 5 en 6 onder het veen is zand aangetroffen (grijs, zwak siltig en matig fijn zand met plantenresten). Er is geen podzolbodem in het zand aangetroffen. Op basis van deze gegevens kan worden gesteld dat het zandpakket onder natte omstandigheden is gevormd.

Archeologie

In het plangebied zijn geen aanwijzingen voor een archeologische vindplaats aangetroffen, aangezien geen archeologische lagen of niveaus zijn herkend.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

In deze paragraaf worden de conclusies gepresenteerd in de vorm van de antwoorden op de onderzoeksvragen (zie § 1.3).

- *Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?*
Tijdens het veldonderzoek zijn geen relevante archeologische lagen of niveaus aangetroffen.
- *Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?*
Ja, de archeologische verwachting kan binnen het plangebied worden bijgesteld naar laag.
- *Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?*
Nee, er zijn geen aanwijzingen voor een archeologische vindplaats aangetroffen.
- *Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?*
Nee, archeologisch vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht (zie § 4.2).

4.2 Aanbevelingen

De resultaten van het onderzoek geven geen aanleiding om archeologische maatregelen (planaanpassing, vervolgonderzoek, etc.) aan te bevelen. Wanneer bij de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, moet hiervan direct melding gemaakt worden bij de bevoegde overheid (gemeente Terschelling).

Literatuur

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Veenstra, H.W., 2010. Verdiepingsslag FAMKE Terschelling, gemeente Terschelling; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek ten behoeve van aanzet verdiepingsslag. *RAAP-rapport 1964*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Tabellen:

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

5

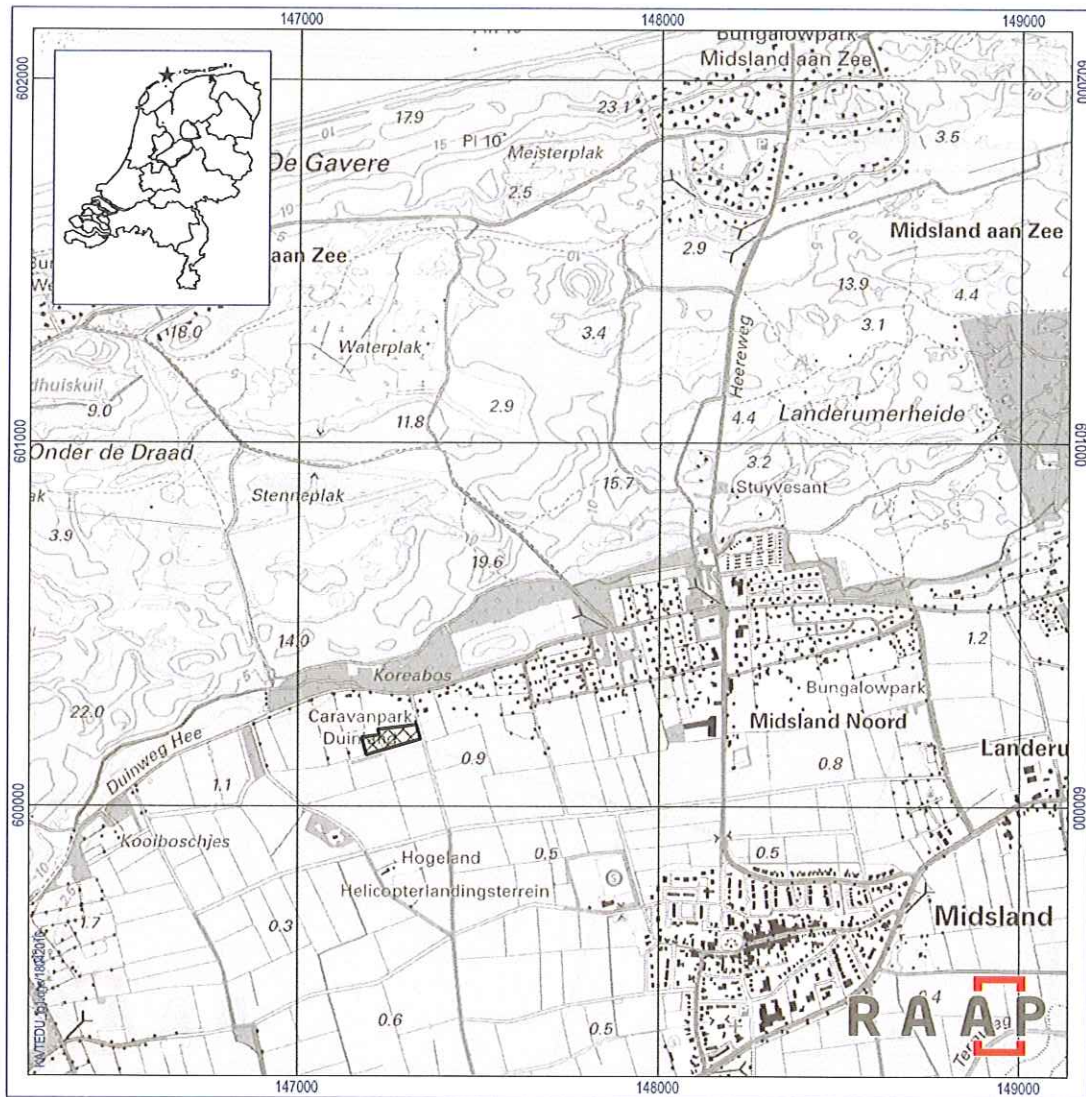
Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

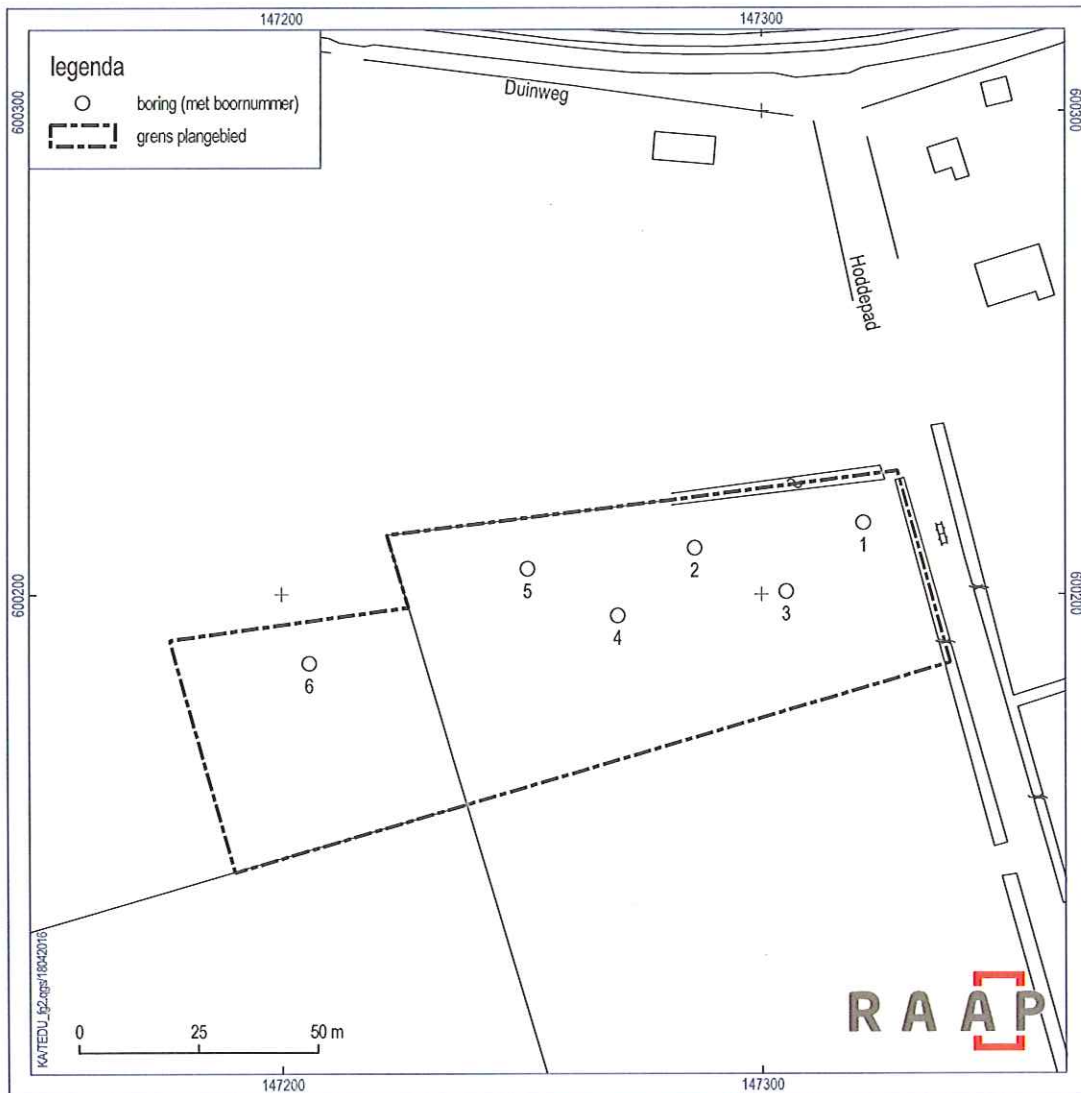
Figuur 2. Inventariserend veldonderzoek.

Bijlagen:

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

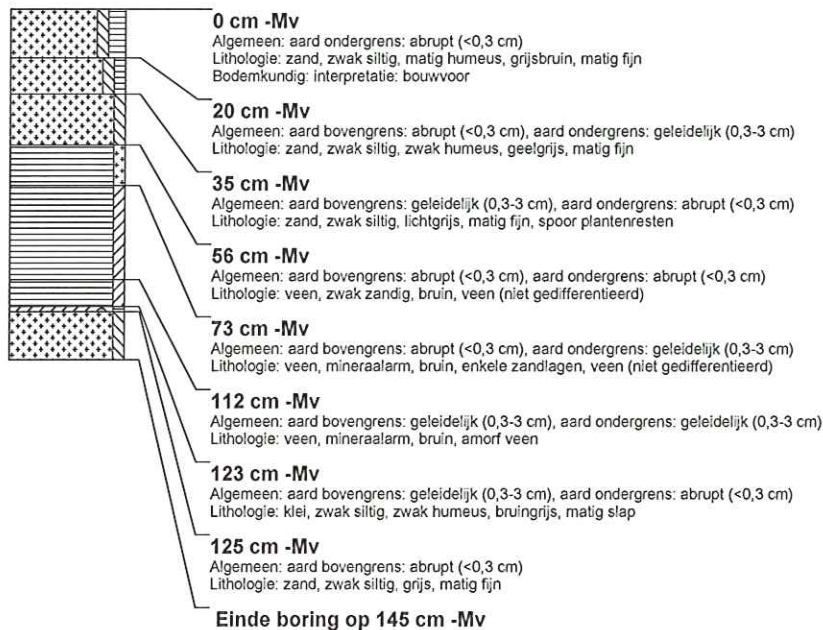
Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Inventariserend veldonderzoek.

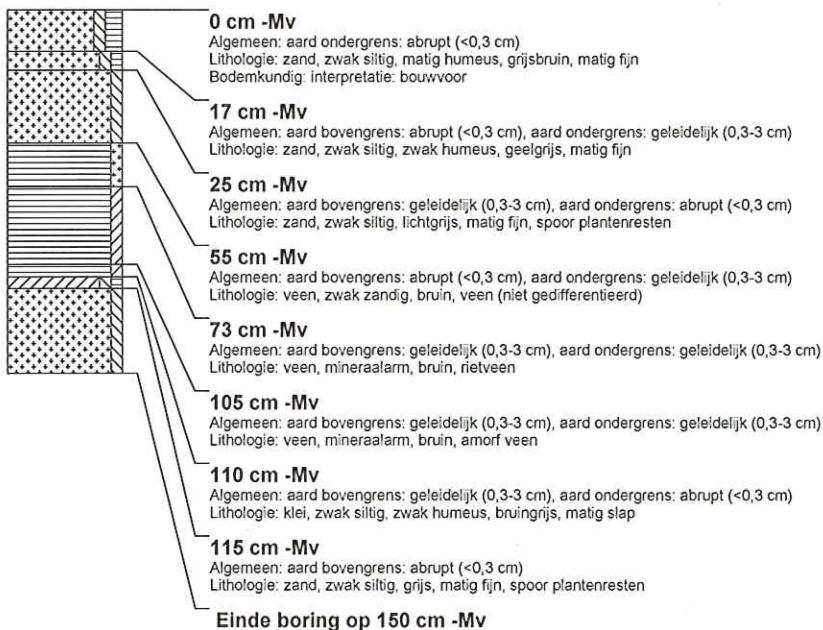
boring: TEDU-1

datum: 8-4-2016, X: 147.321,10, Y: 600.214,83, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 1C, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Fryslân, gemeente: Terschelling, opdrachtgever: Frysko adviseurs, uitvoerder: RAAP Noord

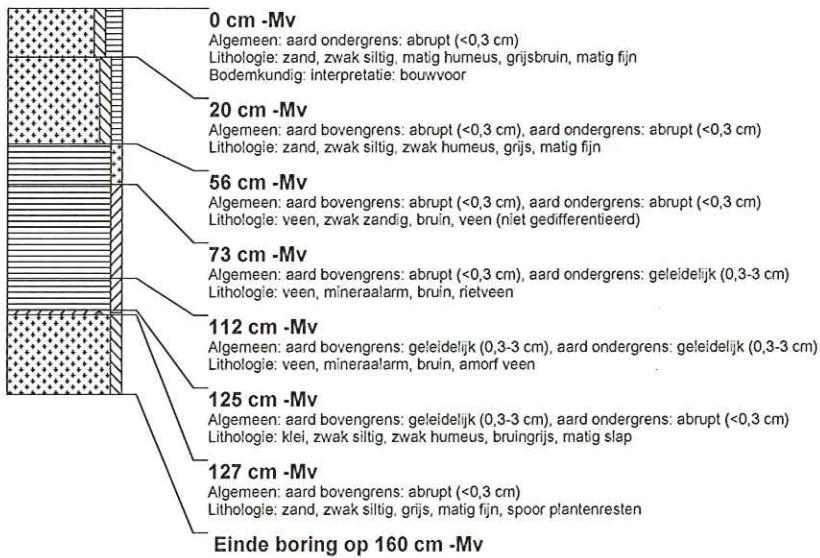
boring: TEDU-2

datum: 8-4-2016, X: 147.286,08, Y: 600.209,64, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 1C, provincie: Fryslân, gemeente: Terschelling, opdrachtgever: Frysko adviseurs, uitvoerder: RAAP Noord

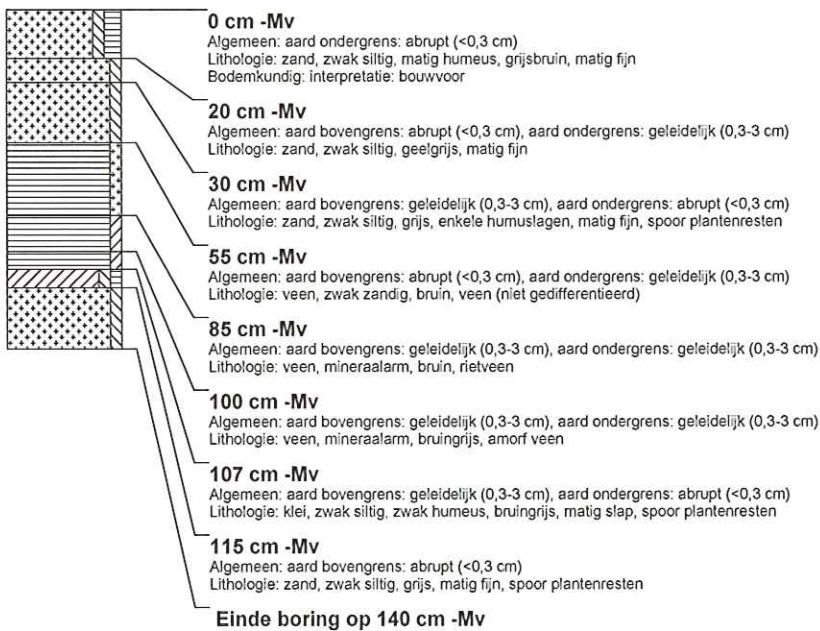
boring: TEDU-3

datum: 8-4-2016, X: 147.305,13, Y: 600.200,65, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 1C, provincie: Fryslân, gemeente: Terschelling, opdrachtgever: Frysko adviseurs, uitvoerder: RAAP Noord

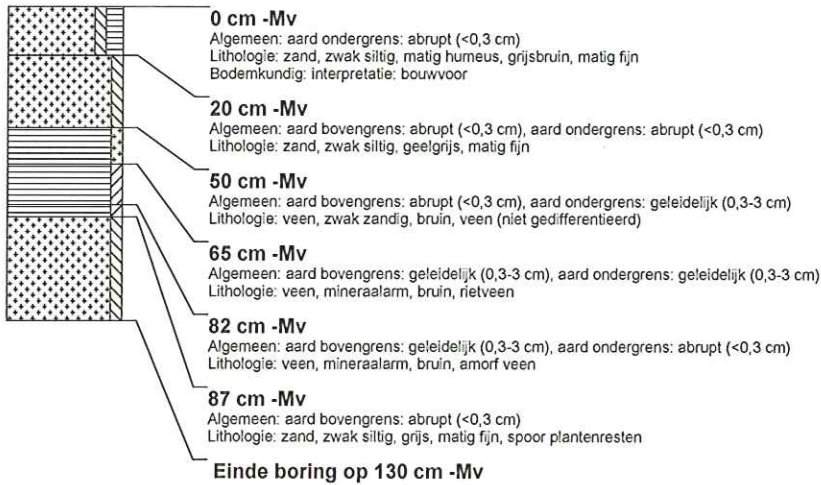
boring: TEDU-4

datum: 8-4-2016, X: 147.269,98, Y: 600.195,68, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 1C, provincie: Fryslân, gemeente: Terschelling, opdrachtgever: Frysko adviseurs, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TEDU-5

datum: 8-4-2016, X: 147.251,16, Y: 600.205,35, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 1C, provincie: Fryslân, gemeente: Terschelling, opdrachtgever: Frysko adviseurs, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TEDU-6

datum: 8-4-2016, X: 147.205,78, Y: 600.185,78, precisie locatie: 1 dm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 1C, provincie: Fryslân, gemeente: Terschelling, opdrachtgever: Frysko adviseurs, uitvoerder: RAAP Noord

